

مقایسه تطبیقی نور پردازی معماری معاصر و سنتی ایران (نمونه موردی مدرسه خان شیراز و دبستان ۱۵ کلاسه ی سعدی در شیراز)

وحدانه فولادی* فاطمه جعفری* * مهدی باوقار زعیمی***

چکیده:

در هنر معماری نور یکی از اجزایی است که کنار عناصر و مفاهیم دیگر از قبیل ساختار، نظم فضایی، مصالح، رنگ و ... مطرح می شود و در طراحی به عنوان یک عنصر مجزا باید نقش خود را ایفا کند. هر چند که نور خورشید همیشه برای ایجاد روشنایی طبیعی در یک ساختمان مورد نیاز است اما از آنجا که این نور سرانجام به حرارت تبدیل می شود باید میزان تابش نور مورد نیاز برای هر ساختمان با توجه به نوع ساختمان و شرایط اقلیمی آن تأمین شود. چون اهمیت تابش آفتاب به نوع اقلیم منطقه و فصول مختلف سال بستگی دارد، برای همین منظور مدرسه خان شیراز و یک دبستان ۱۵ کلاسه در شیراز را مورد بررسی قرار داده شد، تا بتوان با مطالعه و مقایسه کردن این بناها به طراحی بهتر مدارس پرداخته شود. بررسی، مطالعه و مقایسه در نور پردازی این دو بنا می تواند باعث کاربردی تر نگاه کردن به معقوله نور شود. با توجه به خلاء نسبی علمی- تحقیقاتی در رابطه با معماری مدارس تاریخی و معاصر کشورمان بخصوص در بحث نور پردازی، پژوهش حاضر بر آن است تا با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی و انجام تحقیقات کتابخانه ای در عرصه نور پردازی در معماری این دو بنا و تحقیقات میدانی و مشاهده مستقیم به ارزیابی و مقایسه تطبیقی نور پردازی دو بنا بپردازد. به طور کلی در این مقاله سعی شده به انواع نور پردازی ها، تفاوت ها و شباهت های آنها در مدارس سنتی و معاصر پرداخته شود. یافته های تحقیق نشان می دهد که بیشتر نور پردازی ها در مدارس سنتی، طبیعی بوده و تنها در هنگام تاریکی از نور مصنوعی استفاده می شده است، در حالی که در مدارس دوران معاصر بیشتر از نور مصنوعی استفاده می شود. سعی بر آن است با مقایسه تطبیقی نورپردازی دو مدرسه سنتی و امروزی با استفاده از نوع نورپردازی مدارس سنتی، در مدارس امروزی نیز بتوان بهره مناسب از نور طبیعی مناسب برای آموزش گرفت.

کلید واژه: نورپردازی، شیراز، مدرسه خان، دبستان سعدی

* دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران و مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس.
** دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری - *** دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری

مقدمه

، مجلات نوسازی مدارس ، قوانین مربوط به نور پردازی ، همایشی که در زمینه معماری مدارس برگزار شده بود و مقالات آن به موارد پژوهشی فوق پرداخته اند . بدین ترتیب هدف اصلی این مقاله ساماندهی به وضعیت روشنایی در ساختمان های آموزشی می باشد.

روش تحقیق

مدرسه خان از جمله بناهای مدارس معروف و بزرگ علوم فقهی دوران صفویه است بنابراین از نظر معماری از بناهای شاخص زمان خود می باشد، به همین علت این مدرسه را برای تحقیق انتخاب کرده و به تبع آن یک مدرسه جدید در همان منطقه جغرافیایی که نمونه مطرح از لحاظ معماری مدرسه معاصر در این شهر است، برای بررسی انتخاب شده است. به طور کلی مقالات و نوشتارهایی که در این زمینه نوشته شده است عموماً به معرفی بناها در حد توصیف تاریخیچه، چاپ نقشه ها و تعدادی عکس پرداخته اند و کمتر تجزیه و تحلیل صورت گرفته است. پژوهش حاضر با استفاده از روش تحقیق توصیفی -تحلیلی و با مطالعات میدانی بصورت مشاهده مستقیم ، حضور نگارنده در مدرسه خان شیراز و بررسی نورپردازی ها . در بخش مطالعات کتابخانه ای از منابع مختلفی جهت جمع آوری اطلاعات مورد لزوم مربوط به بناهای مختلف استفاده شده است .این منابع عبارتند از :منابع موجود در کتابخانه ها، اسناد و مدارک سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور

نور سر چشمه ی وجود همه ی هستی است. با روشن کردن سطح اجسام، نور به آنها پیرامون و یک محیط مرئی را اهدا می کند . اجسام تنها در مرزهای روشنایی و تاریکی است که معنی پیدا می کنند، و شکل خود را به دست آورده و نشان می دهند. یکی از مهمترین مشخصه های نور طبیعی، توالی و دگرگونی آن در طول روز است که باعث حرکت و تغییر حالت در ساعات مختلف می شود. محیط مدرسه ، بستری برای شکل گیری بسیاری از ویژگی های رفتاری است. به بیانی دیگر بسیاری از عواطف، عادات، سلايق و حتی طرز نگرش ها و نشست و برخاست ها به گونه ای شگرف از محیط مدرسه تأثیر می پذیرد. مدرسه رسمی ترین نهاد آموزشی و پرورشی در سنین کودکی و نوجوانی است. از نکات مهم در طراحی معماری و به خصوص در معماری مدرسه روشنایی (نور) می باشد که با تکیه بر این انگاره می توان گفت غالباً طراحی ها و نگاره هایمان کامل نیست و برای استفاده کنندگان آن ایجاد مزاحمت می کند . تا کنون در مورد یادگیری و نورپردازی مقالاتی نوشته شده است که بیشتر به نوع نورپردازی مصنوعی پرداخته شده است با توجه به بررسی های بعمل آمده می توان گفت تاکنون تحقیق جامعی در مورد ارزیابی و مقایسه نور پردازی یک مدرسه سنتی و معاصر مشاهده نشده است سعی بر این است نورپردازی در گذشته و معاصر در مدارس بررسی شود که در این راه مقالات و کتب مربوط به معماری مدارس و نورپردازی در گذشته و حال ، اسناد و مدارک میراث فرهنگی